

Täysistunto

Tiistai 23.11.2021 klo 14.02—20.17

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Talvitie.

Keskustelu

19.32 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle liittyen kansainvälistä suojelua hakevien vastaanottoon ja varautumiseen siihen liittyen on hyvin käytännöllinen. Näihin käytännön vastuukysymyksiin vastaaminen ei kuitenkaan vastaa siihen oletettavaan ja tarvittavaan ja odotettuun varautumiseen, josta hallintovaliokunnassa ajateltiin, että tämän syksyn aikana olisimme saaneet sen käsittelyyn.

Kyse on tosiaan tässä lakiesityksessä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Käytännössä esityksessä siirretään vastuu laajamittaiseen maahantuloon varautumisen suunnittelusta elyiltä Maahanmuuttovirastolle eli Migrille. Sinänsä tämä hallituksen esitys selkeyttää valtakunnallisen ja alueellisen varautumisen koordinaatiota ja suunnittelua, mutta se ei vastaa ollenkaan siihen varautumisvajeeseen, mikä tässä tähän asiaan liittyen on ilmassa. Hallituksen esityksen perusteluissa lukee suoraan, ettei kyseisessä esityksessä hallitus ole tarkastellut laajamittaiseen maahantuloon varautumista koskevia sääntelytarpeita, vaan se on tehnyt vain teknisluonteisen täsmennyksen. Jos hallitus olisi tehnyt toimia laajaan maahantuloon varautumisen näkökulmasta, se olisi tuonut eduskunnan päätettäväksi isomman kokonaisuuden, ja tämä hallituksen esitys olisi ollut osa sitä.

Arvoisa puhemies! Laajamittainen maahantulo todettiin kansallisessa riskiarvioinnissa 2018 yhdeksi huomattavasti aiempaa korkeammaksi kansalliseksi riskiksi. Tämä kansallinen riskiarviointi valmistui 2019, ja siitä asti meillä tähän asiaan liittyen on ollut kaikkien tiedossa tämä varautumisvaje. Siksi kokoomuksen hallintovaliokuntaryhmä ja myöskin perussuomalaisen hallintovaliokuntaryhmä piti esityksen vakavana puutteena, ettei hallitus ole tarkastellut laajamittaiseen maahantuloon varautumista koskevia sääntelytarpeita laajemmin, vaan on tyytynyt tähän nykyisen sääntelyn täsmentämiseen. Hallituksen esityksen mukaan valmistelua ei tosiaan ole tehty laajamittaisen maahantulon isosta kokonaisuudesta, ja näin ollen me edelleen odotamme sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden tai valtiollisen hybridivaikuttamisen näkökulmasta tulevia lakiesityksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Aiemminkin hallintovaliokunnassa on ollut esillä sääntelytarpeita liittyen Suomen varautumiseen hybridioperaatioihin, joissa valtio käyttää laajamittaista siirtolaisvirtojen ohjaamista toisen valtion painostuksen välineenä. Totesimme kokoomuksen ryhmänä, että hallintovaliokunnassa kuulemisten perusteella emme voineet vakuuttua siitä, että meidän toimivaltuudet, eli Suomen viranomaisten ja turvallisuusviranomaisten toimivaltuudet, ovat riittävät varautumaan ja torjumaan tätä laajamittaista maahantuloa. Näin ollen totesimme, että tähän hallituksen esitykseen liittyen jätämme vastalauseen yhdessä perussuomalaisten valiokuntaryhmän kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva poissa. — Edustaja Vestman.

19.36 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Talvitie edellisessä puheenvuorossa toi esille, niin todella tässä hallituksen esityksessä, joka siis sinällään on kannatettava ja tärkeä, tuodaan esille se tosiasia, että hallituksessa ei ole tehty valmistelua laajamittaisen maahantulon isosta kokonaisuudesta, eikä laajamittaista maahantuloa näin ollen ole esityksessä käsitelty laajemmin sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden tai valtiollisen hybridi vaikuttamisen näkökulmasta tai valmiuslain näkökulmasta.

Huomenna täällä käydään välikysymyskeskustelu, jossa käsitellään samaa teemaa — äärimmäisen tärkeä keskustelu kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Julkisuudessa tästä aiheesta käydyissä keskusteluissa on ollut se erikoinen piirre, että on tuotu hallituksen ministerien taholta esille se, että tätä keskustelua ei tulisi käydä, koska kysymys on tällaisesta kansallisen turvallisuuden kysymyksestä ja varautumisesta. Nyhän Suomen lait ja niiden esityöt ovat täysin julkisia. Netistä on luettavissa se, minkälaisia toimivaltuuksia esimerkiksi valmiuslaki tai rajavartiolaitos antavat viranomaisille. Nämä eivät ole mitään valtiosalaisuuksia.

Kuten tässä oppositioedustajien vastalauseessa, hallintovaliokunnan mietinnön vastalauseessa, on tuotu esille, hallintovaliokunnan kuulemisten perusteella ei ole voitu vakuuttua siitä, että Suomen viranomaisten toimivaltuudet ovat riittävät varautumaan ja torjumaan laajamittaista maahantuloa ja tällaista hybridi vaikuttamista, jota nyt tuolla Puolan ja Valko-Venäjän rajalla on nähty.

Sen lisäksi, että Suomessa tulee käydä tarkkaan läpi valmiuslaki, kuten tasavallan presidentti ja Rajavartiolaitoksen päällikkökin ovat julkisuudessa toivoneet, tulee tarkastella näitä normaaliolojen toimivaltuuksia. Suomella on edelleen tuomatta lainsäädäntöön sellaisia EU-oikeuden mahdollistamia työkaluja kuin rajamenettely EU:n ulkorajalla. Tästähän Sipilän hallitus kokoomuslaisen sisäministeri Mykkäsen johdolla teki linjauksen alkuvuonna 2019, että rajamenettely säädetään Suomen lakiin — menettely, jonka siis EU:n turvapaikkamenettelydirektiivi mahdollistaa. Tämä on tämmöinen seulontamenettely, jossa pystytään päästämättä ihmisiä rajan yli katsomaan, mitkä näistä hakemuksista ovat sillä tavalla perusteettomia, että ne voidaan jo siellä raja-alueella käytännössä hylätä. Valitettavasti Marinin hallitus ei ole vienyt tätä tärkeää mahdollisuutta eteenpäin. Täälläkin on siitä käyty sisäministerin kanssa aiemmin keskusteluja, ja tätä hämmästelen ja toivon jossain vaiheessa saavani vastauksen siihen, miksi edes näitä riidattomasti EU-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden mahdollistamia työkaluja ei ole Suomen lakiin tuotu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowiec.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

19.39 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Näemme joka päivä, miten Valko-Venäjä, sen hallitus, käyttää häikäilemättömästi hyväkseen maahansa houkuttelemiaan siirtolaisia ajaakseen näitä siirtolaisia Valko-Venäjän ja Puolan vastaiselle rajalle tai Valko-Venäjän ja Liettuan vastaiselle rajalle painostaakseen tätä kautta näitä rajanaapureitaan ja aiheuttaakseen epäsovua Euroopan unionin piirissä ja myös Euroopan unionin jäsenmaiden piirissä. Kaikista Valko-Venäjän motiiveista on vaikea päästä perille, mutta se on mielestäni selvää, että tarkoituksena on käyttää siirtolaisia hyväksi eräänlaisena hybridivaikuttamiskeinona, jolla siis tehdään politiikkaa rajanaapureita vastaan.

No, tämä tilanne on tietysti matkaansaattanut Suomessa keskustelua siitä, minkälainen valmius Suomessa olisi, jos meidän rajallemme syntyisi vastaavanlainen tilanne. Voisimmeko esimerkiksi väliaikaisesti poikkeuksellisesti keskeyttää turvapaikkahakemusten käsittelyn eli sulkea käytännössä rajamme, mikäli meitä vastaan samalla tavalla käytettäisiin siirtolaisia tai joka tapauksessa ihmisiä painostuskeinona Suomea vastaan? Mikä on meidän valmiutemme? Mikä on meidän lainsäädäntömme tila tässä suhteessa, ja mikä on muu valmiutemme? Tästä asiasta, ennen kaikkea lainsäädäntömme tilasta, ovat ministerit onnistuneet antamaan sellaisia lausuntoja, että samankin ministerin lausunnot ovat keskenään ristiriitaisia, joten lausunnot ovat luonnollisesti ristissä myös muiden ministereiden tästä samasta asiasta antamien lausuntojen kanssa. Tästä keskustelemme huomenna enemmän välikysymyksenkeskustelussa.

Joka tapauksessa tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on kyse hallituksen esityksestä, joka liittyy laajamittaiseen maahantuloon varautumiseen mutta ei liity niinkään tai itse asiassa ollenkaan tällaiseen hybridivaikuttamiseen. On harmillista, että hallintovaliokunnassa ei löytynyt yksimielisyyttä sellaisen lausuman kannalle, jossa olisi kiirehditty Suomen lainsäädännön ajan tasalle saattamista sekä poikkeustilanteita ajatellen että ihan normaaliolosuhteita ajatellen liittyen tämmöiseen laajamittaiseen maahanmuuttoon ja sen hallitsemiseen. Tästä asiasta lisää huomenna.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 162/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.